

รวมคำบรรยาย

ภาคหนึ่ง สมัยที่ ๗๔ ปีการศึกษา ๒๕๖๔ เล่มที่ ๗

บทบรรณาธิการ

คำถาม พระภิกษุผู้มรณภาพมิได้ทำพินัยกรรมตั้งผู้จัดการมรดก แต่ก่อนมรณภาพได้สั่งเสียให้พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันนำศพไปเผาปนกิจด้วยวาจา และขณะถึงแก่มรณภาพมีทรัพย์สินได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศ ดังนี้ บุคคลใดเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่จัดการศพผู้มรณภาพ

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๔๒/๒๕๖๔

ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศพนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๔๙ กำหนดลำดับก่อนและหลังไว้ คือ ๑. บุคคลซึ่งผู้ตายตั้งไว้ให้เป็นผู้จัดการศพของผู้ตาย ๒. ผู้จัดการมรดกโดยพินัยกรรม ๓. บุคคลที่ทายาทมอบหมายให้เป็นผู้จัดการศพ ๔. บุคคลผู้ได้รับทรัพย์สินมรดกโดยพินัยกรรมหรือโดยสิทธิโดยธรรมเป็นจำนวนมากที่สุด ๕. บุคคลที่ศาลมีคำสั่งตั้งให้เป็นผู้จัดการศพ

ผู้มรณภาพมิได้ทำพินัยกรรมตั้งผู้จัดการมรดก ส่วนข้อที่ว่า ก่อนมรณภาพผู้มรณภาพได้สั่งเสียให้เจตภิกษุผู้มรณภาพไปเผาปนกิจด้วยวาจา นั้น เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติตามมาตรา ๑๖๔๖ ที่ว่า “บุคคลใดจะแสดงเจตนาโดยพินัยกรรมกำหนดการเผื่อตายในเรื่องทรัพย์สินของตนเอง หรือในการต่าง ๆ อันจะให้เกิดเป็นผลบังคับได้ตามกฎหมายเมื่อตนตายก็ได้” แสดงว่าการจัดการศพเป็นกิจการอย่างหนึ่งซึ่งไม่เกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ตาย ดังนั้น การจะทำให้บังเกิดผลบังคับได้ตามกฎหมายก็ต้องแสดงเจตนาโดยทำเป็นพินัยกรรม ซึ่งจะต้องทำตามแบบใดแบบหนึ่งที่กฎหมายกำหนดไว้ ๕ แบบ ตามมาตรา ๑๖๕๕ ถึงมาตรา ๑๖๖๓ โดยมาตรา ๑๖๖๓ กำหนดหลักเกณฑ์ที่จะทำพินัยกรรมด้วยวาจาไว้หลายประการ ดังนั้น แม้ผู้มรณภาพสั่งเสียเจตภิกษุให้ช่วยเผาปนกิจศพผู้มรณภาพก็ตาม แต่ไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ที่จะกระทำได้ กล่าวคือ ๑. ไม่มีพฤติการณ์พิเศษซึ่งผู้มรณภาพไม่สามารถทำพินัยกรรมแบบอื่นที่กำหนดไว้ได้ เช่น ตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตายหรือเวลามีโรคระบาด หรือสงคราม เป็นต้น ๒. ผู้รับการแสดงเจตนาซึ่งเป็นพยานอย่างน้อยสองคนต้องไปแสดงตนต่อกรรมการอำเภอโดยมิชักช้าและแจ้งข้อความที่ผู้ทำพินัยกรรมได้สั่งด้วยวาจา ทั้งต้องแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่ทำพินัยกรรมและพฤติการณ์

พิเศษนั้นไว้ด้วย ๓. กรมการอำเภอจดข้อความที่พยานแจ้งนั้นไว้ และให้พยานสองคนนั้นลงลายมือชื่อไว้ ดังนั้น คำสั่งเสียของผู้มรณภาพที่ให้โจทก์เป็นผู้จัดการทำศพผู้มรณภาพย่อมไม่บังเกิดผลตามกฎหมายข้างต้น

จนถึงแก่มรณภาพ ผู้มรณภาพมีทรัพย์มรดกเป็นเงินสดและที่ฝากไว้กับธนาคารจำนวนหนึ่ง ทรัพย์สินดังกล่าวของผู้มรณภาพได้มาในระหว่างเวลาที่อยู่ในสมณเพศ ย่อมตกเป็นสมบัติของวัดจำเลยที่ ๑ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๒๓ ส่วนโจทก์และน้องคนอื่นของผู้มรณภาพ แม้เป็นทายาทโดยธรรมในลำดับที่ ๓ ตามมาตรา ๑๖๒๙ (๓) ก็ไม่มีสิทธิรับทรัพย์มรดกดังกล่าวของผู้มรณภาพ ย่อมไม่อาจที่จะมอบหมายตั้งให้บุคคลใดเป็นผู้จัดการทำศพผู้มรณภาพ การที่จำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นบุคคลผู้ได้รับทรัพย์มรดกโดยสิทธิโดยธรรมตามผลของมาตรา ๑๖๒๓ อันเป็นจำนวนมากที่สุด จึงเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่จัดการทำศพผู้มรณภาพตามมาตรา ๑๖๔๙ วรรคสอง

คำถาม รับซื้อทองคำจากผู้ลักมาขายให้ที่ร้านขายทองของผู้ซื้อซึ่งอยู่ในชุมชนการค้าไว้โดยสุจริตผู้ซื้อจะได้รับความคุ้มครองไม่ต้องคืนทองคำแก่ผู้เป็นเจ้าของที่แท้จริงหรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๘๑๖/๒๕๖๓

ในคดีความผิดข้อหารับของโจรนั้น โจทก์มีหน้าที่ต้องนำสืบให้เห็นว่าจำเลยซื้อทองคำดังกล่าวไว้โดยรู้ว่าเป็นทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดไม่ว่าเมื่อจำเลยเป็นผู้ครอบครองทองคำดังกล่าวแล้ว จำเลยต้องนำสืบแก้ตัวว่าตนไม่รู้ว่าตนได้มาจากการกระทำความผิด

ทองคำที่จำเลยรับซื้อไว้จาก ว. เป็นของโจทก์ จำเลยจึงไม่ได้กรรมสิทธิ์ในทองคำ เพราะผู้ขายไม่มีกรรมสิทธิ์ในทองคำนั้น ตามหลักที่ว่าผู้รับโอนไม่มีสิทธิดีกว่าผู้โอน โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าของที่แท้จริงย่อมมีสิทธิติดตามเอาทองคำดังกล่าวคืนจากผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๓๖ แม้ห้างขายทองของจำเลยจะอยู่ในชุมชนการค้า แต่จำเลยรับซื้อทองคำจาก ว. ที่นำมาขายให้ที่ห้างขายทองของจำเลย โดยมีได้ชื่อจากร้านค้าใดร้านค้านั้นในชุมชนการค้า การที่จำเลยซื้อไว้โดยสุจริตและไม่เป็นความผิดฐานรับของโจร ก็ถือไม่ได้ว่าจำเลยซื้อทองคำในท้องตลาดอันจะได้รับความคุ้มครองด้วยการยึดถือไว้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๓๒ จำเลยจึงต้องคืนทองคำดังกล่าวแก่โจทก์

วัตถุแห่งหนี้ที่จำเลยต้องชำระแก่โจทก์ได้แก่ทองคำที่จำเลยรับซื้อไว้ซึ่งผ่านการสกัดและหลอม จะกลายเป็นหนี้เงินได้ก็ต่อเมื่อการคืนทองคำดังกล่าวแก่โจทก์เป็นการพ้นวิสัยหาใช้คิดคำนวณราคาในเวลาที่จำเลยรับซื้อจาก ว. ไม่ เมื่อไม่ปรากฏว่า การปฏิบัติการชำระหนี้ด้วยการคืนทองคำเป็นการพ้นวิสัยตั้งแต่เมื่อใด จึงกำหนดให้ใช้ราคาพร้อมดอกเบี้ยโดยคำนวณในขณะที่โจทก์ร้องขอให้ชำระหนี้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๒๑๓ อันได้แก่วันฟ้อง แต่เนื่องจากราคาซื้อขายทองคำในแต่ละวันมีการเปลี่ยนแปลงเป็นระยะจึงกำหนดราคาให้ตามราคาขายโดยเฉลี่ยของสมาคมค้าทองคำในวันดังกล่าว

คดีอาญา จำเลยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๕๒ แต่จำเลยฎีกาโดยเสียค่าขึ้นศาลมาจึงให้คืนค่าขึ้นศาลดังกล่าวแก่จำเลย

คำถาม เจ้าหนี้ที่จะฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนการฉ้อฉลจะต้องเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือไม่

ลูกหนี้โอนที่ดินให้บุตรโดยเสน่หาโดยไม่มีทรัพย์สินอื่นได้อีก เจ้าหนี้มีสิทธิฟ้องขอให้เพิกถอนได้หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๘๕/๒๕๖๔

การฟ้องขอให้เพิกถอนการฉ้อฉลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๓๗ เป็นการให้สิทธิแก่เจ้าหนี้ที่จะสงวนไว้ซึ่งกองทรัพย์สินของลูกหนี้ เพราะทรัพย์สินของลูกหนี้นี้ย่อมเป็นหลักประกันในการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตามมาตรา ๒๑๔ ดังนั้น เจ้าหนี้ผู้มีสิทธิร้องขอให้ศาลเพิกถอนการฉ้อฉลจึงหมายถึง เจ้าหนี้ที่มีสิทธิเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ของตนจากทรัพย์สินของลูกหนี้ และต้องเสียเปรียบจากการที่ทรัพย์สินของลูกหนี้ลดลงไม่พอชำระหนี้อันเนื่องมาจากการทำนิติกรรมฉ้อฉลของลูกหนี้ ทั้งนี้ไม่ว่าเจ้าหนี้ดังกล่าวจะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือไม่ก็ตาม แม้เจ้าหนี้ในหนี้ที่ยังไม่ได้มีการฟ้องร้องบังคับให้ชำระหนี้ ก็มีสิทธิที่จะร้องขอให้เพิกถอนได้ และการที่เจ้าหนี้จะขอให้เพิกถอนนิติกรรมที่ลูกหนี้กระทำลงโดยเฉพาะนิติกรรมที่ทำให้โดยเสน่หาได้นั้น เพียงแต่ลูกหนี้กระทำลงโดยรู้อยู่แล้วว่านิติกรรมดังกล่าวทำให้เจ้าหนี้เสียเปรียบก็พอ

จำเลยที่ ๑ โอนที่ดินให้แก่จำเลยที่ ๒ ภายหลังจากเวลาที่ ๖. ลูกหนี้ชั้นต้นตกเป็นผู้ผิดนัดแล้ว โดยไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ ๑ มีทรัพย์สินอื่นเพียงพอที่จะชำระหนี้ให้แก่โจทก์ได้ จึงเป็นนิติกรรมที่จำเลยที่ ๑ ในฐานะลูกหนี้ตามสัญญาค้ำประกันกระทำลงในขณะที่มีภาระหนี้ที่ต้องชำระแก่โจทก์ทำให้โจทก์เจ้านั้นเสียเปรียบ จากการที่ทรัพย์สินของจำเลยที่ ๑ ลดลงไม่พอชำระหนี้โดยจำเลยที่ ๑ ไม่มีทรัพย์สินอื่นที่โจทก์จะบังคับคดีได้อีก ฉะนั้น การที่จำเลยที่ ๑ โอนที่ดินให้แก่จำเลยที่ ๒ โดยเสนาหา จำเลยที่ ๑ ย่อมรู้ว่าเป็นทางให้โจทก์เสียเปรียบ โจทก์ย่อมมีสิทธิฟ้องขอให้เพิกถอนนิติกรรมซึ่งเป็นการฉ้อฉลนั้นเสียได้

เมื่อศาลพิพากษาให้เพิกถอนนิติกรรมการโอนที่ดินระหว่างจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ จำเลยที่ ๑ ย่อมกลับมีชื่อเป็นเจ้าของที่ดินโดยผลของคำพิพากษา ไม่มีสิ่งใดที่จะต้องบังคับ จำเลยทั้งสองต้องปฏิบัติโดยการแสดงเจตนาอีก จึงไม่จำเป็นต้องสั่งให้ถือเอาคำพิพากษาเป็นการแสดงเจตนาแทนการโอนที่ดินให้กลับมาเป็นชื่อของจำเลยที่ ๑

คำถาม ผู้กู้ผิดนัดภายหลังจากวันที่ผู้ค้ำประกันถึงแก่ความตายแล้ว สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบตามสัญญาค้ำประกันเป็นมรดกตกทอดแก่ทายาทของผู้ค้ำประกัน หรือไม่

คำตอบ มีคำพิพากษาฎีกาวินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๕๗๖๓/๒๕๖๒

สัญญากู้ยืมเงินที่มีได้กำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ แม้จำเลยที่ ๑ ผู้กู้ผิดนัดและโจทก์บอกเลิกสัญญาภายหลังจากวันที่ ส. ผู้ค้ำประกันถึงแก่ความตายแล้วก็ตาม แต่เมื่อหนี้กู้ยืมยังคงมีอยู่อย่างสมบูรณ์ตั้งแต่ก่อนวันที่ ส. จะถึงแก่ความตาย และสัญญาค้ำประกันก็หาได้ระงับไปเพราะความตายของ ส. ไม่ สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ ตามสัญญาค้ำประกันที่ ส. ทำกับโจทก์เป็นกองมรดกของผู้ตายและตกทอดแก่ทายาทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๙๙ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๖๐๐ โจทก์ชอบที่จะฟ้องจำเลยที่ ๓ ในฐานะผู้จัดการมรดกของ ส. เพื่อบังคับตามสิทธิเรียกร้องของตนที่มีและได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินในกองมรดกของ ส. ตามมาตรา ๑๗๓๔ และมาตรา ๑๗๓๗

นายประเสริฐ เสียงสุทธิวงศ์

บรรณาธิการ